

#33

BAK Imre

BAK IMRE (1939)

Festmény II. | Painting II., 1969

Akril, vászon | Acrylic on canvas, 170 x 120 cm
Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse: Bak/69 Festmény II.

Kezdő ár | Starting price: 30 000 000 Ft / 83 333 EUR
Becsérték: 50 000 000 – 70 000 000 Ft
Estimate: 138 889 – 194 444 EUR

2. Al Held: I Beam, 1961,
White Cube, New York

1. Ellsworth Kelly: Red-Green-Blue, 1964,
Walker Art Center, Minneapolis

Bak Imre egy 1993-as, szűkszavú önéletrajzában említ egy kis Georges Braque könyvet, amit főiskolás korában szinte bibliaként hurcolt magával mindenhova, bizonyítandó talán saját maga számára, hogy a tudás és az ismeret mindig relatív. Hiszen fiatal huszonévesként az ötvenes évek Magyarországon még csak sejthette, hogy létezik egy más milyen művészet is, amely már réges-rég túljutott a nagy tablószerű, tematikus vagy leíró festészetten. Szerencsére ebbéli feltételezésében nem volt egyedül, és természetes, hogy az azonos érdeklődésű emberek „bevonzották” egymást, valamint megtalálták a módját annak, hogy tájékozódjanak. Az egyik legfontosabb alternatív kommunikációs csatorna a különféle baráti társaságok voltak, akik presszóknak,

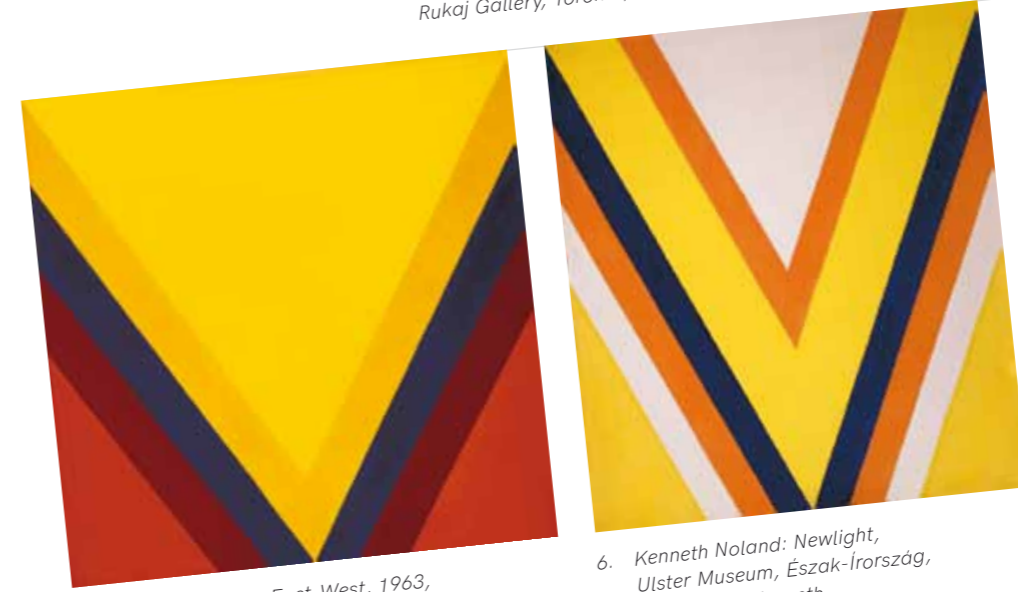
kocsmákban (pl. Nárcisz; Építész-pince; Quint; Kárpátia) vagy magánlakásokon (pl. Csernus Tibor; Molnár Sándor; Petrigalla Pál) gyűltek össze, és osztották meg egymással az ilye-olyan újdonságokat (pl. ritka lemezeket, könyveket, nyugatról hozott zenéket, filmeket, albumokat stb.). Persze akkor még nem gondoltak arra, hogy ezekből az ösztönös vagy túlélési kényszerből összeverbuválódott társaságokról, összejövetelekről később mint fogalmakról beszélnek majd (ld. Csernus-kör; Zuglói-kör). Braque és a kubizmus volt tehát az első jel Bak számára, hogy a művészet mást is jelenthet, mint a természet látványelvű leképzését. A rossz minőségű reprodukciók fáradtságot nem ismert, gondos elemzésén keresztül értette meg a képről való gondolkodásnak e újfajta – Cézanne-tól eredeztethető – módját, amely

3. Jack Bush: Centre 3, 1968. Rukaj Gallery, Toronto, Canada

4. Jack Bush: Untitled, 1967, Government of Ontario Art Collection, 619775

5. Kenneth Noland: East-West, 1963, magántulajdon

6. Kenneth Noland: Newlight, Ulster Museum, Észak-Írország, © estate of Kenneth Noland. DACS, London/VAGA, New York 2022. Photo credit: National Museums Northern Ireland

forradalmi változásokat hozott a művészetben, és egyben Bak további sorsát is drasztikusan megváltoztatták. Társaival falták a régi-új ismereteket, felvették a kapcsolatot a magyar avantgárd, főként az Európai Iskola tagjaival, és Molnár Sándor zuglói lakásán összegyűltek,¹ hogy egyféle szakkör módjára úgymond ledolgozzák hiányukat. Elemezték Kállai Ernő, Hamvas Béla, Szabó Lajos szövegeit, majd hozzá jutottak Kandinszkij, Malevics, Mondrian vagy Jean Bazain elméleti írásaihoz is.

Bak Imre Nádler Istvánnal együtt 1964-ben egy hosszabb nyugat-európai körutat tett, és eljutottak Hans Jürgen Müller galériájába, ahol találkozhattak a legfrissebb irányzatok – a geometrikus absztrakció, a szignál művészet, a hard-edge és a pop art – amerikai és nyugat-európai sztárjait. Akkor még senki sem gondolta, hogy alig két év múlva a saját képeik fognak függeni ugyanezekre a fehérre meszelt falakon, hamarabb mint, hogy egy magyar (átlagosnál nyitottabb) kiállítás-látogató

látta volna. A „gyors siker”, legalábbis, ami a külföldi szereplést illeti, a szerencsén túl annak köszönhető, hogy Müller érdeklődött a kelet európai művészek iránt, és híres galériája révén felvállalt egyféle közvetítő szerepet. A másik ok, hogy Bak és Nádler is – Müllerhez, valamint a vállalt elődökhöz, az Európai Iskolásokhoz hasonlóan – a „hídszerp” felelősségteljes misszióját vette magára, amikor hazatérve neki láttak új képeik megfestéséhez. Céljuk az volt, hogy felzárkóztassák és korszerűsítsék a magyar képzőművészetet.

A hard edge terminust Lawrence Alloway, az 1966-os new yorki Systemic Painting kiállítás katalógusában használja először, mégpedig az új festészet azon irányaira, amely a nagy, egyszerű formákat tiszta színekkel kombinálják, a kettő ökonómijára építenek. A hard edge vált – többek között Baknak és Nádlernek köszönhetően – itthon a progresszivitás szimbóluma. Bak átállt az olaj használatától az akrilra, és kialakította magának a máig

használatos festészeti technikáját, amely során a színmezőket többszörösen átfesti, míg nem az utolsó ecsetvonás is eltűnik. Bakon kívül Nádler, Fajó János és Keserű Ilona kísérelte meg, hogy a nyugatról importált új geometrikus művészetet megkíséreljék a magyar viszonyokhoz igazítani, és ebben a népművészet volt segítségükre, valamint Bartók vagy Korniss művészete. Bak 1969-ben Konkoly Gyulával tartandó kiállításának katalógusában egy saját szerzeményű esszét jelentetett meg, *Megjegyzések a modern művészet fejleményeiről* címen. Ebben lényegében az aktuális és saját pozíciójából, visszafelé foglalta össze mindazt, amit eddigi útján tanult – így a hatvanas évek új geometrikus festészetétől, a konstruktivistákon és a kubistákon át Cézanne-ig. Az írás végén tárgyalja Bak a magyar hagyomány és nemzeti jelleg kérdéskörét, amely szerinte együttműködés, lokalitás, az ősi folklór, valamint az egyetemes művészettel való szinkronitás számbavételével révén feloldható dilemma.

FÖLDES LÉNA

¹ Az ún. Zuglói kör magja: Molnár Sándor, Bak Imre, Deim Pál, Nádler István, rendszeresen feltűnt: Attalai Gábor, Csiky Tibor, Csutoros Sándor, Halmy Miklós, Hencze Tamás, Hortobágyi Endre, Molnár László